

تحلیل رفتار اطلاع جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی براساس مدل رویدادی بلکین برای استفاده در خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات

ملیکا خرمشکوه^۱، عصمت مؤمنی^۲، سید مهدی طاهری^۳

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف تبیین رفتار اطلاع جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی براساس مدل رویدادی بلکین برای استفاده در خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات انجام شد. این پژوهش از لحاظ ماهیت و هدف، از نوع کاربردی است و با روش پیمایشی - تحلیلی انجام گرفته است. جامعه مورد مطالعه، اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی شامل ۵۶۲ نفر و جامعه نمونه پژوهش شامل ۲۲۶ نفر بود که با روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شد. ابزار مورد استفاده برای گردآوری داده‌ها پرسشنامه نیمه ساختاریافته در نظر گرفته شد. روایی پرسشنامه توسط سه تن از متخصصان موضوعی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی پرسشنامه با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۰ برآورد گردید. پرسشنامه پژوهش در دو بخش طراحی شد. بخش اول، داده‌های مربوط به مشخصات جمعیت شناختی و بخش دوم با ۲۵ گویه، داده‌هایی را درباره رفتار اطلاع جویی پاسخ‌دهندگان بر اساس مدل رویدادی بلکین و با مقیاس اندازه‌گیری لیکرت جمع‌آوری نمود. داده‌های جمع‌آوری شده به کمک نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که رفتار اطلاع جویی اعضای هیئت علمی در «سطح متوسط» است و با سطح مطلوب فاصله دارد. در نتیجه، به نظر می‌رسد رابط کاربری پایگاه‌های اطلاعاتی، کلیدواژه‌های پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی و قابلیت‌های نظام جست‌وجوی پایگاه‌های اطلاعاتی به منظور جست‌وجوی مفهومی، باید متناسب با نیازهای اعضای هیئت علمی طراحی گردد تا به حل نیاز اطلاعاتی و بهبود رفتار اطلاع جویی آن‌ها کمک نماید. افزون بر آن، استفاده اعضای هیئت علمی از اصطلاحنامه‌های موضوعی به منظور بهره‌گیری از اصطلاحات مصطلح تخصصی در راستای بازیابی منابع اطلاعاتی منطبق با نیاز اطلاعاتی خود نیز می‌تواند راهگشا باشد.

کلیدواژه‌ها: اشاعه گزینشی اطلاعات، اعضای هیئت علمی، دانشگاه علامه طباطبائی، رفتار اطلاع جویی، مدل رویدادی بلکین، نیاز اطلاعاتی.

^۱. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) m_khorramshokouh@atu.ac.ir

<https://orcid.org/0000-0002-4245-6140>

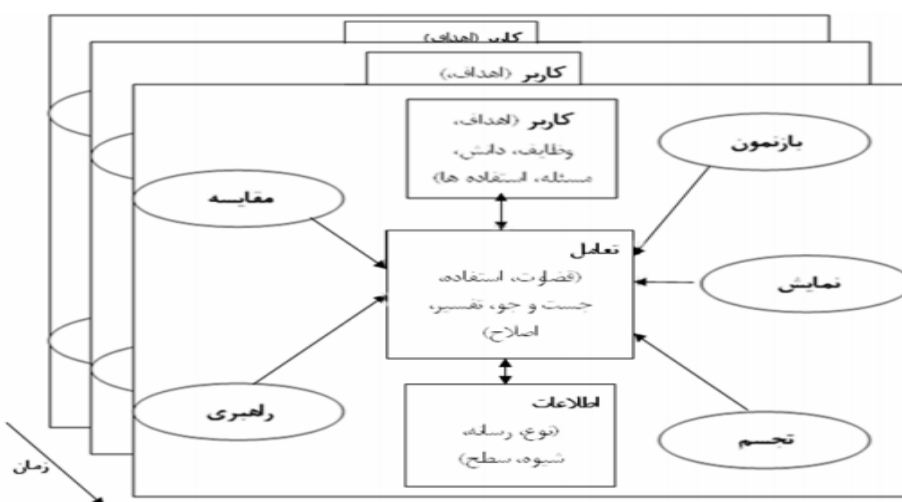
^۲. دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران <https://orcid.org/0000-0001-7423-5214>

^۳. دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران <https://orcid.org/0000-0002-3305-5986>

مقدمه و بیان مسئله

اطلاعات جزئی جدایی‌ناپذیر از زندگی انسان و عامل اصلی رشد و توسعه یک جامعه است. امروزه بقای دانشگاه‌ها و ارتقای کیفیت خدمات آموزشی و پژوهشی در گرو استفاده از اطلاعات است؛ اما چگونگی استفاده از این اطلاعات در دانشگاه‌ها در جهت پیشبرد تولید دانش و پژوهش‌ها نیازمند توجه به علم رفتار اطلاع‌جویی^۱ است. رفتار اطلاع‌جویی، که انعکاسی از نیازهای اطلاعاتی^۲ کاربران است (پرهام‌نیا و فرهیان، ۱۴۰۰)، از مدت‌ها پیش مورد توجه پژوهشگران حوزه اطلاع‌رسانی بوده است و صاحب‌نظران متعددی در این زمینه مدل‌هایی را ارائه کرده‌اند. یکی از مدل‌هایی که به کمک آن می‌توان رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی را تبیین نمود، مدل رویدادی بلکین^۳ است. این مدل فرایندهای شناختی پژوهشگر را در فرایند جست‌وجو مورد بررسی قرار می‌دهد.

مدل بلکین بر این فرضیه استوار است که نیاز به اطلاعات نتیجه «ناهمگونی در وضعیت علمی» کاربر است. آنچه بلکین به آن توجه دارد، نشان دادن مسئله کاربر در نظام پیوند میان واژه‌هاست. بلکین زمینه و عناصر موقعیتی نیاز اطلاعاتی را در نظر داشته و معتقد است که پی بردن به موقعیت کاربر، کلید حل معماست و برای فهمیدن اینکه کاربر چگونه مسئله خود را بیان می‌کند، از رویکرد شناختی بهره می‌برد (داورپناه، ۱۳۹۵، ص ۲۱۲-۲۱۳). با توجه به شکل (۱)، به عقیده بلکین (۱۹۹۶)، در یک رویداد اطلاع‌جویی، شخص درگیر نوع خاصی از تعامل با نوع خاصی از شیء اطلاعاتی در هر مقطع زمانی است. نوع تعامل و نوع شیء اطلاعاتی که با آن تعامل دارد، به اهداف، مسئله، نیات و موقعیت فرد در آن زمان و به سیر تعامل تا آن هدف بستگی دارد. چنین تعامل اطلاعاتی توسط انواع فرایندها غیر از کاربر (بازنمون، مقایسه، نمایش، راهبری و تجسم) در نظام بازایی اطلاعات پشتیبانی می‌شود. به عبارتی در هر مقطع زمانی، نوع متفاوتی از رفتار اطلاع‌جویی در حال وقوع است، که به اهداف، وظایف، دانش، مسئله اصلی کاربر و به آنچه در آن وضعیت اتفاق افتاده، بستگی دارد.

شکل ۱. مدل ایزودی (رویدادی) بلکین (اقتباس از بلکین، ۱۹۹۶).

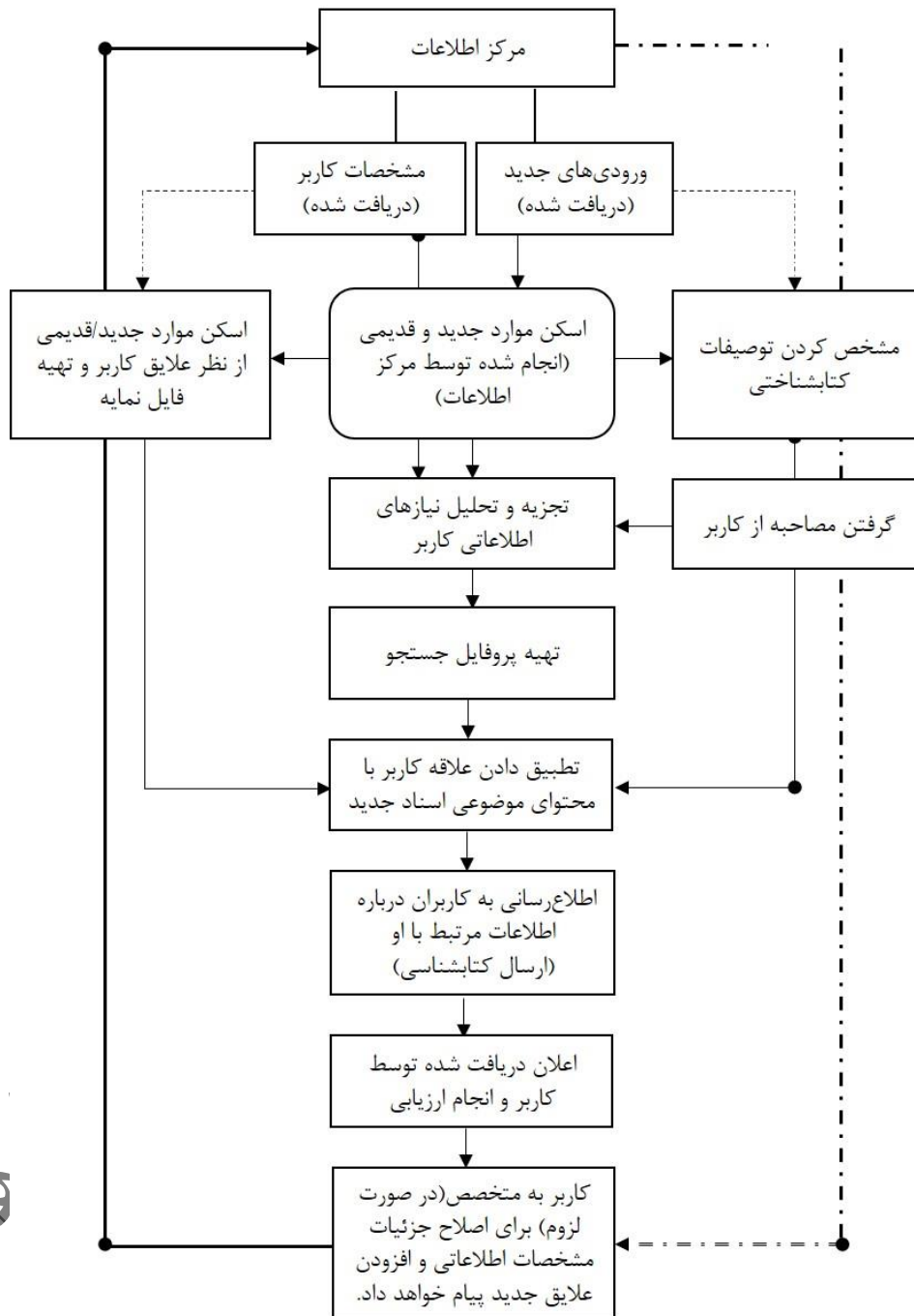
1. Information seeking behavior
2. Information needs
3. Belkin's Episode Model

در صورتی که اهداف، وظایف، موقعیت و مسئله کاربر برایش روشن نباشد و به دنبال آن ناهمگونی در وضعیت دانشی وی ایجاد گردد، به منظور شناسایی و تأمین نیازهای اطلاعاتی کاربر، تحلیل رفتار اطلاع‌جویی ضرورت پیدا می‌کند. با آگاهی از رفتار اطلاع‌جویی کاربران بر اساس مدل رویدادی بلکین می‌توان انواع تعاملات آن‌ها، موقعیت‌ها، بافت‌ها و اهدافی که آن‌ها را به سوی این تعاملات سوق می‌دهد، چگونگی تأثیر ماهیت اشیاء اطلاعاتی که با آن‌ها در تعامل هستند بر ماهیت تعامل و وضعیت الگوی ذهنی آن‌ها را تبیین نمود.

از آنجایی که اعضای هیئت علمی نقش کلیدی در توسعه علمی کشور دارند و عامل تعیین‌کننده در ارتقای اعضای هیئت علمی در نظام آموزش عالی، عملکرد پژوهشی آن‌ها است (فاطمه نوشین فرد، ۱۳۸۴)، ضروری است که از آخرین اطلاعات و تحولات در زمینه تخصصی خود آگاه شوند تا بتوانند خود را با این پیشرفت‌ها همگام کنند (مرادی، ۱۳۸۸). این امر از طریق ارائه خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات میسر است. اشاعه‌گزینشی اطلاعات، نوعی از خدمات آگاهی‌رسانی جاری و خدمتی کاربرمحور است که در حالت مطلوب، شامل غربالگری اسناد، انتخاب اطلاعات دقیقاً متناسب با نیازهای پژوهشی هر کاربر یا گروهی از کاربران و ارائه اطلاعات مستقیم به آن‌ها است تا کاربر بتواند از آخرین پیشرفت‌های حوزه موضوعی خود مطلع گردد (جابر حسین و شیفول اسلام، ۲۰۰۸). هدف اصلی این خدمت، پاسخگویی ویژه و دقیق به نیازهای اطلاعاتی کاربران، به حداقل رساندن مصرف سرافه زمان برای پژوهشگران و رساندن اطلاعات درست و مناسب به آن‌ها است. اشاعه‌گزینشی اطلاعات می‌تواند با آگاهی‌رسانی مستمر، تا حد بسیار زیادی از سردرگمی کاربران در میان انبوهی از منابع اطلاعاتی، دوباره‌کاری‌ها، انجام پژوهش‌های موازی و صرف هزینه‌های بالا در امر پژوهش جلوگیری نماید (جعفر بیگلو، ۱۳۷۹، رادفر، ۱۳۸۵).

با توجه به اینکه ارتقای خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات بدون مطالعه رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی به منظور دستیابی به درک درستی از نیازهای اطلاعاتی آن‌ها مقدور نیست، لذا تحلیل رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی در برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و پیاده‌سازی خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات بسیار تأثیرگذار است و می‌تواند منجر به ارتقای فعالیت‌های دانشگاهی گردد. با درک درست رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی و تسهیل دسترسی آن‌ها به اطلاعات صحیح و موثق، دامنه یادگیری آن‌ها گسترش می‌یابد (فاطمه نوشین فرد، ۱۳۸۴؛ مرادی، ۱۳۸۸). در این راستا، گردش کار خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات جابر حسین و شیفول اسلام^۱ (۲۰۰۸) در پژوهش حاضر مبنا قرار گرفته است. طبق این گردش کار و مطابق با شکل (۲)، خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات دستی شامل مراحل نقطه آغاز (دریافت اسناد جدید و مشخصات کاربر)؛ اسکن اسناد (تعیین و ثبت توصیف کتابشناختی موارد جدید، اسکن اسناد جدید از نظر موضوع و چیدمان، اسکن موارد جدید و قدیمی از نظر علاقه کاربر و تهیه فایل نمایه برای آن موارد با انتخاب عبارت کلیدی معنی‌دار مرتبط با علاقه موضوعی کاربران)؛ تجزیه و تحلیل نیازهای کاربر (مطالعه دقیق مشخصات کاربر، پرسیدن از کاربر در مورد نیازش از طریق مصاحبه غیرساختارمند، تهیه پروفایل جست‌وجو با انتخاب عبارات احتمالی مناسب برای جست‌وجو)؛ تطبیق اطلاعات (مطالعه پروفایل جست‌وجو، مطالعه فایل نمایه اسناد، مطالعه توصیف کتابشناختی اسناد مربوطه)؛ اطلاع‌رسانی به کاربر (ارسال فهرست کتابشناختی مرتبط با نیاز کاربر، ارزیابی اعلان اولیه دریافت شده توسط کاربر مربوطه) و پاسخ کاربر به مرکز اطلاعات (بازخورد) و درنهایت ارزیابی خدمات است. کاربر ممکن است پس از ارزیابی، اطلاعات متنی موارد مشخص شده را با جزئیات درخواست کند.

—————> جهت عملکرد اصلی
 - - - - -> جهت کنترل جریان
 . . . . .> تحویل اسناد متنی

شکل ۲. گردش کار دستی اشاعه‌گزینی اطلاعات جابر حسین و شیقول اسلام (۲۰۰۸)

با توجه به اینکه عامل تعیین‌کننده در ارتقای اعضای هیئت علمی در نظام آموزش عالی، عملکرد پژوهشی آنها است و از جمله اهداف و برنامه‌های مهم اعضای هیئت علمی، افزایش کیفیت تدریس، کسب وجهه علمی، روزآمد کردن اطلاعات، حل مسائل علمی، سخنرانی در مجامع علمی، راهنمایی در نگارش پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و انجام طرح‌ها و

پروژه‌های پژوهشی است، ضرورت دارد از جدیدترین منابع و مدارک علمی مطلع باشند. براساس مطالعات انجام شده اعضای هیئت علمی فاقد مهارت لازم در شناسایی نیازهای اطلاعاتی خود و ارائه آن در قالب عبارت جست‌وجو و نیز فاقد مهارت کافی برای شناسایی، انتخاب و ارزیابی معتبرترین و بهینه‌ترین منابع اطلاعاتی می‌باشند (شربت ملکی، ۱۳۸۱، مجیدی و شاکریان، ۱۳۹۵)؛ به همین دلیل در فرایند اطلاع‌جویی خود دچار مشکل هستند. بدیهی است چنانچه اعضای هیئت علمی در شناسایی نیازهای اطلاعاتی خود، دستیابی به منابع اطلاعاتی یا ارزیابی و بهره‌گیری بهینه از آن‌ها بتوانند موفق‌تر عمل نمایند و رفتار اطلاع‌جویی مناسب و مؤثری داشته باشند؛ نتایج پژوهش آن‌ها از موفقیت بیشتری برخوردار خواهد بود، بر دانش موجود خواهد افزود و منجر به ارتقای خدمات آموزشی و همگام شدن ایده‌ها و روش‌های نوآورانه می‌گردد. تبیین رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی به طور مؤثر بر ارائه خدمات اشاعه‌گزینی اطلاعات و درنهایت بر افزایش عملکرد نظام‌های بازایی اطلاعات تأثیر خواهد داشت و از اتلاف وقت، سرمایه و موازی‌کاری پژوهشگران جلوگیری می‌نماید. بدین جهت مسئله‌ای که اینجا مطرح می‌شود این است که رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی براساس فرایندهای مدل رویدادی بلکین (بازنمون، مقایسه، نمایش، تجسم و راهبری) برای استفاده در خدمات اشاعه‌گزینی اطلاعات چگونه است؟ این پژوهش در راستای پاسخگویی به این پرسش طراحی شده است و سعی دارد با پاسخ به این پرسش گامی مؤثر در جهت ارتقای خدمات اطلاعاتی و بهبود عملکرد نظام‌های بازایی اطلاعات بردارد.

پیشینه پژوهش

برای متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مطالعه در مورد نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌جویی کاربران برای ارائه خدمات اطلاعاتی مؤثر از اهمیت بسزایی برخوردار است. چنانکه ژانگ^۱ (۱۹۹۸) معتقد است درک کامل نیازهای اطلاعاتی کاربر و رفتار اطلاع‌جویی برای ارائه خدمات موفق اطلاعاتی اساسی است و به گفته دواڈاسون و لینگمن^۲ (۱۹۹۷)، درک نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌جویی گروه‌های مختلف حرفه‌ای نیز ضروری است، زیرا به برنامه‌ریزی، اجرا و بهره‌برداری از نظام اطلاعاتی و خدمات اطلاعاتی کمک می‌کند.

گروه اول پژوهش‌هایی هستند که به شناسایی موانع رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی پرداخته‌اند. شناسایی موانع اطلاع‌جویی، جهت آگاهی از مشکلات، نیازها و شیوه‌های اطلاع‌جویی استادان و بهبود امکانات و خدمات ضروری است. در پژوهش کیانی خوزستانی و همکاران (۱۳۹۱) «رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد» مورد بررسی قرار گرفت و مهم‌ترین مشکل اعضای هیئت علمی در دستیابی به اطلاعات، کمبود وقت شناسایی شد. در مجموع، رفتار اطلاع‌یابی جامعه مورد پژوهش در سطح مطلوبی نبود. سهیلی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به «بررسی جنبه‌های چهارگانه رفتار اطلاعاتی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی در مواجهه با منابع اطلاعاتی پیوسته» پرداخته‌اند. براساس نتایج به‌دست آمده، مهم‌ترین موانع رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی سردرگمی در انتخاب روش جست‌وجوی اطلاعات (ساده، پیشرفته و...) و سردرگمی در تعیین منابع اطلاعاتی بود. معصومی‌راد (۱۳۹۵) در پژوهشی، «تأثیر رفتار اطلاع‌یابی بر

¹. Zhang

². Devadason, & Lingman

عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه گیلان» را بررسی نمود و نتایج نشان داد که مهارت اطلاع‌یابی بیش از ۵۰ درصد از اعضای هیئت علمی دانشگاه گیلان در سطح کم است و آموزش مهارت اطلاع‌یابی بر عملکرد پژوهشی آن‌ها تأثیر دارد.

همچنین پراکاش و همکاران^۱ (۲۰۱۳) به بررسی «رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی مؤسسه وی.ال.بی» پرداختند. بر مبنای این پژوهش، مهم‌ترین مشکلات اعضای هیئت علمی در دستیابی به اطلاعات، وقت‌گیر بودن جست‌وجو، نداشتن مهارت در جست‌وجو و عدم توانایی در انتخاب منابع مناسب بود. اوک و پاتیل^۲ (۲۰۱۴) در پژوهش خود با عنوان «رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی در مؤسسات جامعه آموزش ماهراشترا» مشخص نمودند که اعضای هیئت علمی هنگام اطلاع‌جویی با مشکلاتی نظیر عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی، کمبود وقت و منابع اطلاعاتی قدیمی مواجه هستند و با وجود اینکه استفاده از خدمات اشاعه‌گزینی اطلاعات در کتابخانه‌ها مورد نیاز است اما تنها ۱۳٪ اعضای هیئت علمی از این خدمات استفاده می‌کنند. گوردن و همکاران^۳ (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی «رفتارهای اطلاع‌جویی، نگرش‌ها و انتخاب‌های شیمیدانان دانشگاهی» پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که اقلیتی از شیمیدانان به‌روز و تعداد قابل توجهی از آن‌ها (۳۵/۵ درصد) در اطلاع‌جویی ناموفق بودند. از دیدگان شیمی‌دانان، اطلاعات بسیار زیاد است و زمان کافی وجود ندارد. آن‌ها مطمئن نیستند که کدام رفتارها، منابع یا استراتژی‌ها در جست‌وجوی اطلاعات بهتر عمل می‌کند. بایل و آسانته^۴ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان «رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی در یک محیط فناوری اطلاعات و ارتباطات: مطالعه دانشگاه فنی کوفوریدوا» انجام دادند. این مطالعه نشان داد که فقدان آگاهی از دودسترس بودن منابع الکترونیکی، مهارت‌های جست‌وجوی ناکافی و کمبود زمان محدودیت‌هایی هستند که بر دسترسی اعضای هیئت علمی به منابع الکترونیکی تأثیر منفی می‌گذارند. دینادهایلو^۵ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی «رفتار اطلاع‌جویی دیجیتال اعضای هیئت علمی مهندسی در ناحیه رایالاسیما هند» پرداخت. یافته‌ها حاکی از آن بود که بیش از نیمی از اعضای هیئت علمی در هنگام جست‌وجو با مشکل مواجه هستند و در دسترس نبودن منابع مورد نیاز را مشکل اصلی دانستند. در پژوهشی دیگر نیز کامادا و همکاران^۶ (۲۰۲۱) با «درک رفتار اطلاع‌جویی استادان، کارکنان و دانشجویان دانشکده داروسازی: راهکارهایی برای بهبود خدمات» جویا شدند که اغلب کاربران در جست‌وجو احساس راحتی می‌کنند، اما برخی از آن‌ها ممکن است مهارت‌های جست‌وجوی کافی نداشته باشند. لذا کتابدار می‌تواند در آگاه کردن کاربران از امکانات پایگاه داده و کمک در انتخاب پایگاه‌های داده مرتبط و مدیریت مؤثر اطلاعات، کمک نماید.

گروه دوم پژوهش‌هایی هستند که نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی را مورد بررسی قرار دادند. ضرورت ارزیابی نیاز اطلاعاتی جهت برنامه‌ریزی و ارائه خدمات اطلاعاتی کاربرمحور موجب پیدایش چنین رویکردی در پژوهش‌ها شده است. طاهر و همکاران^۷ (۲۰۰۸) در پژوهشی با عنوان «نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌جویی استادان هنر و علوم انسانی: نظرسنجی از دانشگاه پنجاب، لاهور، پاکستان» نشان دادند که در درجه اول مشاوره با متخصصان و افراد

1. Prakash et al
2. Oak, M & Patil, S
3. Gordon et.al
4. Baayel, P & Asante, E
5. Deenadhayaku, B
6. Kamada et.al
7. Tahir, M et al

صاحب نظر در زمینه موضوعی، و سپس گفت و گو با همکاران مهم ترین منبع اطلاعاتی برای کسب اطلاعات و رایج ترین روش برای همگام شدن با پیشرفت های جاری بود. از نگاه استادان، دردسترس نبودن مطالب مورد نیاز و پس از آن، پراکنده و گران بودن منابع اطلاعاتی رایج ترین مشکل در جست و جوی اطلاعات بود. بهاتی^۱ (۲۰۱۰) پژوهشی با عنوان «نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه اسلامی باهاوالپور» انجام داد. در این مطالعه، ۷۵ درصد اعضای هیئت علمی، مطالب ارائه شده از طریق خدمت اشاعه گزینشی اطلاعات را معتبر و دقیق دانستند و نیازهای آن ها به اندازه کافی برآورده شده بود. مامون^۲ (۲۰۱۳) پژوهش خود را به «بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار جست و جوی اعضای هیئت علمی دانشگاه دارالاحسان بنگلادش» اختصاص داد. براساس این پژوهش، اکثر اعضای هیئت علمی زمان کافی برای جست و جو نداشتند. از جمله مشکلات آن ها در فرایند جست و جو، عدم شناسایی منابع هدف از میان انبوهی از اطلاعات پراکنده در بسیاری از منابع بود. هپورث و همکاران^۳ (۲۰۱۷) نیز در پژوهشی با عنوان «رفتار اطلاع جویی استادان روزنامه نگاری در یافتن ابزارهای آنلاین برای تدریس» به این نتیجه رسیدند که استادان روزنامه نگاری کمترین میزان استرس را در رابطه با جست و جوی اطلاعات در مورد ابزارهای آنلاین برای تدریس گزارش می دهند، زیرا در جست و جوی اطلاعات ماهرترین هستند. در پژوهش اعظمی و همکاران (۱۳۹۵)، «نظریه معنابخشی و کاربرد آن در پشتیبانی از رفتار اطلاع جویی کاربران در محیط رابط کاربر پایگاه های اطلاعاتی» بررسی گردید. یافته ها بیانگر آن بود که پشتیبانی محیط رابط پایگاه های اطلاعاتی از رفتار اطلاع جویی کاربران در سطح مطلوبی است. محیط رابط کنونی پایگاه های اطلاعاتی مورد بررسی (ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت) نه تنها از رفتار اطلاع جویی کاربران (دانشجویان و اعضای هیئت علمی) پشتیبانی می کند، بلکه آن ها را در موقعیت های دشوار پیچیده و ابهام زا همراهی می نماید. راهبردهای الگوی معنابخشی دروین در بازطراحی و ارتقا این محیط ها می تواند مؤثر واقع گردد.

پژوهش های بررسی شده خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات، اغلب روش های ارائه این خدمات را مورد بررسی قرار داده اند و گروهی از پژوهش ها نیز ضرورت اجرای این خدمات و سطح اثربخشی آن را تبیین نموده اند که در ادامه ذکر شده اند. گروه اول پژوهش هایی هستند که به امکان سنجی و نحوه ارائه خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات پرداخته اند. مهرداد و نعمت اللهی (۱۳۸۵) پژوهشی با عنوان «امکان سنجی ارائه خدمات اشاعه اطلاعات گزینشی به اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز در کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی از طریق پست الکترونیکی: ارائه الگوی مفهومی» انجام دادند. یافته ها حاکی از آن بود که ۴۲/۴ درصد جامعه پژوهش از خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات استفاده می کنند و ۵۵/۶ درصد مایل اند با ساخت پروفایل پژوهشی از این خدمات به صورت خود کار بهره ببرند. عظیمی خبازان (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان «طرح توسعه خدمات اطلاع رسانی در کتابخانه های مناطق یازده گانه دانشگاه آزاد اسلامی» دریافت که نیمی از کتابخانه ها فاقد خدمات الکترونیکی هستند و تنها ۱۳/۳ درصد کتابخانه ها از پست الکترونیکی برای دریافت نیازهای کاربران و آگاهی رسانی جاری استفاده می کنند. همچنین تنها ۴۱/۵ درصد کتابخانه ها، خدمات آگاهی رسانی جاری و ۱/۹ درصد خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات را به کاربران خود ارائه می دهند. بر پایه یافته های پایان نامه زبردست (۱۳۸۹) با عنوان «مقایسه روش های ارائه خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات در مراکز اطلاع رسانی و کتابخانه های ایران و چند کشور منتخب»،

7. Bhatti, R
2. Mamun, M
3. Hepworth, K et al

خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات در بیشتر مراکز به شیوه نیمه الکترونیکی انجام می‌شود و ارتباط معنی‌داری بین نوع منابع مورد استفاده و شیوه اجرای این خدمات در مراکز وجود دارد. زبردست و شکوهیان (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای با عنوان «خدمات اشاعه اطلاعات گزیده در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ایران: مقایسه با هدف ارائه الگوی مناسب» به این نتیجه دست یافتند که ارائه خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات در ایران بیشتر به صورت نیمه الکترونیکی انجام می‌شود و بیشتر مراکز (۹۳٪ درصد)، از منابع موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی برای خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات استفاده می‌کنند. کابونرو و همکاران^۱ (۲۰۱۹) در مقاله‌ای به «پیشنهاد اشاعه گزینشی اطلاعات الکترونیکی از طریق پیامک و ایمیل در کتابخانه دانشگاهی» با هدف تعیین ابزار ترجیحی دریافت اطلاعات و سطح اثربخشی خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات الکترونیکی در مرکز منابع یادگیری دانشگاه سنت مری فیلیپین پرداختند. یافته‌ها نشان داد که سطح اثربخشی اشاعه گزینشی اطلاعات الکترونیکی بالا بود.

گروه دوم پژوهش‌هایی را شامل می‌شود که سطح اثربخشی، ضرورت اجرا و میزان رضایت از خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات را بررسی نموده‌اند. فدایی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «طرح ایجاد نظام اشاعه گزینشی اطلاعات برای اعضای هیئت علمی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران» دریافتند که نظام اشاعه گزینشی اطلاعات بر رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی، افزایش کیفیت تدریس آن‌ها، کاهش زمان جست‌وجوی اطلاعات و سنجش کارآمدی مجموعه منابع اطلاعاتی در دسترس دانشگاه اثر دارد. رضایت اعضای هیئت علمی از این خدمت، گواه بر ایجاد، تقویت و استمرار آن است و راه‌اندازی چنین خدماتی در سطح دانشگاه یا در سطح وزارت علوم، وزارت بهداشت یا سایر مراکز و مؤسسه‌ها به صورت یک نظام منسجم ضروری است. همچنین نتایج نشان داد که شناخت استادان از پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه تهران کم است و شناخت منابع در قبال هزینه پرداخت شده برای خرید پایگاه‌ها حیاتی است. اوگنکارو آدنیران^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «تجزیه و تحلیل پذیرش محتوای خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات توسط دانشگاهیان: تجربه‌ای در دانشگاه ردیمر» به بررسی پذیرش و استفاده از خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات توسط دانشگاهیان در دانشگاه ردیمر نیجریه پرداخت. نظرات کاربران نشان داد که نیازهای اطلاعاتی آن‌ها به اندازه کافی برآورده شده است و از خدمات رضایت دارند. هنگهای^۳ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «تجزیه و تحلیل خدمات آگاهی‌رسانی جاری و اشاعه گزینشی اطلاعات در کتابخانه دانشگاه جوس» توصیه کرد خدمات آگاهی‌رسانی جاری و اشاعه گزینشی اطلاعات به کاربران کتابخانه، امکان دسترسی سریع به اطلاعات صحیح را می‌دهد؛ باعث اثربخشی آخرین منابع موجود و دسترسی کاربران به اطلاعات مناسب در زمان و مکان مناسب می‌گردد. چالش‌های عمده این خدمات عبارت‌اند از: امکانات ناکافی فناوری اطلاعات و ارتباطات، بودجه ناکافی، زیرساخت‌های ضعیف و عدم علاقه و توجه کاربران کتابخانه. به منظور بهبود خدمات آگاهی‌رسانی جاری و اشاعه گزینشی اطلاعات، راهبردهایی از جمله ایجاد انگیزه برای کاربران کتابخانه، بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات، تأمین مالی، زیرساخت‌های کافی و استخدام کارکنان موضوعی آموزش دیده ارائه شد.

استنتاجی از مرور پیشینه‌ها

1. Cabonero et al
2. Oghenekaro Adeniran
3. Honghai, G.C

با مطالعه و بررسی پژوهش‌های انجام شده و نظر به اهداف و جامعه پژوهش حاضر، تاکنون پژوهش مشابهی در داخل یا خارج از کشور انجام نشده است، لذا پیشینه‌های مرتبطی که در حوزه رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی و خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات وجود داشتند، هر یک به صورت مجزا در این بخش آورده شده است. بررسی متون مرتبط نشان داد که پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی، پژوهش‌هایی است که به بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی و همچنین بررسی موانع اطلاع‌جویی آن‌ها پرداخته‌اند.

به‌طور کلی از مرور پژوهش‌های پیشین می‌توان دریافت که رفتار و مهارت اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی در سطح مطلوبی نیست. طبق پژوهش‌ها، کمبود وقت، فقدان مهارت کافی در جست‌وجو و سردرگمی در انتخاب روش جست‌وجو، عدم توانایی در انتخاب منابع مناسب، پراکنده و گران بودن منابع اطلاعاتی، عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی به‌روز و فقدان آگاهی از در دسترس بودن منابع مورد نیاز، از جمله مهم‌ترین موانع اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی است. به‌منظور بهبود رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی باید مهارت‌های جست‌وجوی اطلاعات، سواد اطلاعاتی، مهارت استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی آن‌ها بهبود یابد؛ چراکه آموزش مهارت اطلاع‌جویی بر عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی، ارتقای کیفیت تدریس و همگام شدن آن‌ها با ایده‌ها و روش‌های نوآورانه تأثیر گذار است.

همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد با وجود اینکه اکثر اعضای هیئت علمی مایل‌اند از خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات استفاده نمایند، اما مراکز اندکی این خدمات را ارائه می‌دهند. بنابراین با توجه به کمبود زمان و شناخت کم استادان از پایگاه‌های اطلاعاتی و رضایت بالای آن‌ها از خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات، ضرورت اجرا و بکارگیری این خدمات و استفاده از آن بیش از پیش احساس می‌شود. چنانکه پژوهش‌ها نشان می‌دهد بین شیوه‌های به کار گرفته شده در مراکز اطلاع‌رسانی جهت اجرای خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات نیز اختلاف معناداری وجود دارد؛ اما در بیشتر مراکز ایران این خدمات به شیوه نیمه الکترونیکی ارائه می‌شود و بیشتر مراکز از منابع موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی برای ارائه این خدمات استفاده می‌کنند. در مجموع، سطح اثربخشی خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات الکترونیکی زیاد بوده است.

به نظر می‌رسد با وجود پژوهش‌های متعدد صورت گرفته در این حوزه، بیشتر پژوهش‌ها بر تحلیل رفتار اطلاع‌جویی و یا موانع اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی متمرکز بوده‌اند و با وجود اهمیتی که درک نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی در برنامه‌ریزی، توسعه و پیاده‌سازی نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی شخصی‌سازی شده دارد؛ اما تاکنون بحث تبیین رفتار اطلاع‌جویی کاربران برای استفاده در خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات و توسعه استراتژی‌های این خدمات به طور خاص مورد توجه قرار نگرفته است و در پژوهش‌های انجام شده در داخل و خارج از کشور، به تبیین رفتار اطلاع‌جویی کاربران بویژه اعضای هیئت علمی براساس مدل رویدادی بلکه پرداخته نشده است. بر همین مبنا پژوهش حاضر نوآوری خاص خود را دارد. بر پایه‌ی خلأ پژوهشی ذکر شده و با توجه به اینکه بدون تبیین رفتار اطلاع‌جویی و آگاهی از نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی، امکان ارائه خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات مناسب به آن‌ها وجود ندارد، ضرورت انجام پژوهش حاضر مشخص می‌گردد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، از لحاظ هدف از نوع کاربردی و براساس معیار ماهیت داده‌ها، از نوع کمی بوده و به روش پیمایشی - تحلیلی انجام شده است و نتایج آن به شناسایی و تبیین الگوهای ذهنی و نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی، ارائه و

بهبود خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات و اخذ تصمیم‌های بهتر کمک می‌کند. جامعه مورد مطالعه، اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی شامل ۵۶۲ نفر بود. این جامعه آماری به دلیل دارا بودن ویژگی‌های لازم از نظر مسئله، اهداف پژوهش و در دسترس بودن محقق انتخاب شد و نمونه پژوهش، مطابق با جدول کرجسی و مورگان، شامل ۲۲۶ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی بود.

روش نمونه‌گیری این پژوهش تصادفی طبقه‌ای انتخاب گردید. دلیل استفاده از این نوع نمونه‌گیری آن بود که با تعداد نمونه کمتر، به برآوردهایی با دقت بالاتر دست یافت. به دلیل ناهمگن بودن جامعه، از نمونه‌گیری تصادفی با طبقه‌بندی استفاده شد و عضوهای جامعه به گروه‌های همگن مجزا تفکیک و از هر طبقه به صورت مجزا نمونه انتخاب شد. به همین دلیل نمونه موردنظر می‌تواند بهتر معرف جامعه باشد.

بررسی مطالعات قبلی نشان داد که در پژوهش‌های رفتار اطلاع‌جویی از ابزار پرسشنامه با موفقیت استفاده شده است. بنابراین در این پژوهش داده‌های موردنیاز به کمک پرسشنامه نیمه ساختاریافته گردآوری شد. پرسش‌های پرسشنامه از مدل رویدادی بلکین (۱۹۹۶) و گردش کار اشاعه گزینشی اطلاعات جابر حسین و شیقول اسلام (۲۰۰۸) استخراج شد. پرسشنامه طراحی شده، شامل دو بخش بود. بخش اول، داده‌های مربوط به مشخصات دموگرافیک (جمعیت‌شناختی) پاسخ‌دهندگان از قبیل گروه آموزشی، مرتبه علمی، سابقه تدریس، و کلیدواژه‌های تخصصی را جمع‌آوری نمود. بخش دوم پرسشنامه، شامل ۲۵ پرسش بود و داده‌هایی را در مورد رفتار اطلاع‌جویی پاسخ‌دهندگان بر اساس مدل رویدادی بلکین و با مقیاس اندازه‌گیری لیکرت جمع‌آوری نمود. پرسش‌های پرسشنامه بر حوزه‌های ذیل متمرکز بود: کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی مورد جست‌وجو (فرایند بازنمون)، انطباق بین اصطلاحات تخصصی مورد جست‌وجو با نتایج بازیابی شده در پایگاه‌های اطلاعاتی (فرایند مقایسه)، محیط رابط کاربر پایگاه‌های اطلاعاتی هدف (مانند طرح ظاهری، الگوی گرافیکی، تصاویر، پنجره‌ها و منوها، طراحی ابعاد، رنگ‌ها و جز آنها) و ارتباط میان نتایج حاصل از جست‌وجوهای جدید، با رکوردهای انتخاب شده در نتایج حاصل از جست‌وجوهای پیشین (بر اساس تجربه کاربری) (فرایند نمایش)، همخوانی کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی مورد جست‌وجو با اصطلاحات موجود در فراداده یا محتوای منابع بازیابی شده (فرایند تجسم)، قابلیت‌ها و امکانات طراحی شده در نظام جست‌وجو و بازیابی اطلاعات پایگاه‌های اطلاعاتی (فرایند راهبری).

پرسشنامه به دو صورت حضوری و مجازی بین اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی توزیع گردید. ۳۱ پاسخ به صورت آنلاین و ۱۹۰ پاسخ نیز در ملاقات‌های حضوری با اعضای هیئت علمی دریافت شد. در مجموع، ۲۲۱ پرسشنامه تکمیل شده، برگشت داده شد که میزان پاسخ کلی ۹۷ درصد را نشان داد. از میان ۲۲۶ عضو هیئت علمی رسمی دانشگاه (نمونه پژوهش)، ۵ نفر به دلیل کمبود وقت، تمایلی به شرکت در این نظرسنجی نداشتند، بنابراین نمونه پژوهش شامل ۲۲۱ پاسخ‌دهنده بالقوه بود. از آنجا که استادان رشته‌های مختلف به دلیل وجود تفاوت در افق‌های اطلاعاتی‌شان، رفتار اطلاع‌جویی متفاوتی از خود نشان می‌دهند، سعی شد شرکت‌کنندگان در مطالعه، از تمام ۶۵ گروه دانشگاه علامه طباطبائی انتخاب شوند تا از سوگیری به دلیل عادات مختلف اطلاع‌جویی جلوگیری گردد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی به کمک نرم‌افزار آماری SPSS (نسخه ۲۸) استفاده شد. روایی و صحت اطلاعات پرسشنامه نیز توسط سه تن از متخصصان موضوعی مورد تأیید قرار گرفت. به‌منظور اطمینان از پایایی و

اثربخشی ابزار، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و تحلیل آلفای کرونباخ نتیجه ۰/۹۰ را نشان داد که بیانگر پایایی ابزار پژوهش و تأیید آن بود.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

گروه نمونه پژوهش، شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، در مجموع ۲۲۶ نفر بود که از این تعداد، ۲۲۱ نفر پاسخ‌دهنده بالقوه وجود داشت.

جدول ۱. توزیع فراوانی مرتبه علمی اعضای هیئت علمی علامه طباطبائی

ردیف	گروه آموزشی	فراوانی	درصد
۱	استاد تمام	۳۰	۱۳,۶٪
۲	دانشیار	۸۲	۳۷,۱٪
۳	استادیار	۱۰۹	۴۹,۳٪
	جمع کل	۲۲۱	۱۰۰٪

با توجه به داده‌های جدول (۱)، از میان ۲۲۱ عضو هیئت علمی، استادان با مرتبه علمی «استادیار»، بیشترین میزان مشارکت و استادان با مرتبه علمی «استاد تمام» کمترین میزان مشارکت را داشتند.

جدول ۲. توزیع فراوانی سابقه تدریس اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

ردیف	سابقه تدریس (سال)	فراوانی	درصد
۱	۱-۵	۲۶	۱۱,۸٪
۲	۶-۱۰	۵۱	۲۳,۱٪
۳	۱۱-۱۵	۴۳	۱۹,۵٪
۴	۱۶-۲۰	۳۳	۱۴,۹٪
۵	۲۱-۲۵	۲۱	۹,۵٪
۶	۲۶-۳۰	۳۹	۱۷,۶٪
۷	۳۱-۳۵	۸	۳,۶٪
	جمع کل	۲۲۱	۱۰۰٪

جدول (۲) گویای آن است که از میان پاسخ‌گویان، بیشترین میزان مشارکت از سوی استادانی بود که بین ۶ تا ۱۰ سال سابقه تدریس داشتند و کمترین میزان مشارکت بین استادان با بیش از ۳۰ سال سابقه تدریس بود. صاحب‌نظران مختلفی از جمله پیسلی، کرافورد و رابین معتقدند نیاز اطلاعاتی افراد برحسب نوع کار، سابقه و تجربه کاری و رشته تحصیلی متفاوت است (رابین، ۱۳۸۳). از نظر پیسلی (۱۹۶۸) نیز سابقه کار و تجربه فرد از جمله مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر رفتار اطلاع‌جویی هستند و بر انگیزه، هدف و نوع منابع مورد استفاده مؤثر است.

جدول (۳) کلیدواژه‌های مورد استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی را برای جست‌وجودر پایگاه‌های اطلاعاتی به تفکیک گروه‌های آموزشی نشان می‌دهد. این کلیدواژه‌ها از پرسش باز پرسشنامه پژوهش حاضر بدست آمده است.

جدول ۳. توزیع فراوانی و کلیدواژه‌های تخصصی مورد استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده	گروه آموزشی	فراوانی	درصد	کلیدواژه‌های تخصصی
روانشناسی و علوم تربیتی	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	۴	۱,۸٪	کتابخانه‌های دیجیتالی، کتابخانه‌های مجازی، خدمات کتابخانه‌ای تحت وب، کاربرد تجارت الکترونیکی اطلاعات در مراکز اطلاع‌رسانی، مبادله اطلاعات در کتابخانه‌های دیجیتال، یکپارچه‌سازی کتابخانه‌های دیجیتال، سازماندهی منابع دیجیتال در محیط وب، کتابخانه عمومی، نشر، علم‌سنجی، ارتباطات علمی، کتابخانه دیجیتالی، حفاظت دیجیتالی، استانداردهای فراداده‌ای، سازماندهی دانش، بازنمایی دانش، ذخیره و بازیابی اطلاعات، وب معنایی، سواد اطلاعاتی دیجیتالی، سواد اطلاعاتی سبز، مبانی نظری، فلسفه علم اطلاعات و دانش‌شناسی خانواده، ازدواج، مشاوره شغلی، مشاوره خانواده، مشاوره تحولی، روانشناسی اجتماعی، روانشناسی تجربی، یادگیری، روانشناسی مذهبی
	روانشناسی بالینی و عمومی	۴	۱,۸٪	روانشناسی بالینی، اختلالات اضطرابی، اختلالات افسردگی، درمان‌های اختلالات اضطرابی و افسردگی، روانشناسی دین، روان درمانی، روانشناسی اجتماعی
	روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی	۲	۰,۹٪	رشد کودکی، آموزش و پرورش دوره کودکی، اختلالات روانشناختی کودکی و نوجوانی، رویکرد تحلیلی درمان اختلالات دوره کودکی و نوجوانی، تأثیر بازی در عملکرد و رشد کودکان، خواندن و نوشتن، دوزیابی، رشد طبیعی گفتار و زبان، روانشناسی کودکان استثنایی، آسیب‌شناسی روانی، روانشناسی تحولی، روانشناسی نارسایی‌های حسی
	مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی	۴	۱,۸٪	مدیریت آموزشی، برنامه‌ریزی توسعه آموزش و پرورش، اقتصاد آموزش و پرورش، توسعه حرفه‌ای، طرح پژوهش، برنامه‌ریزی، فرهنگ و برنامه‌ریزی، چندفرهنگی، اقتصاد آموزش، مالیه آموزش، تأمین منابع مالی، توزیع و تخصیص منابع
	فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی	۲	۰,۹٪	فلسفه تعلیم و تربیت، تربیت اخلاقی، تربیت دینی، مکاتب فلسفی ساختارگرایی و پس‌اساختارگرایی، فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، معرفت‌شناسی اسلامی، تربیت عقلانی
	آموزش و پرورش	۵	۲,۳٪	یادگیری، آموزش، برنامه‌ریزی درسی، آموزش ریاضی، آموزش علوم، ادبیات کودک و نوجوان، فلسفه برای کودکان و نوجوانان، تلافی ادبیات کودک و آموزش و پرورش اوان کودکی، فلسفه کودکی، فلسفه و تاریخ تعلیم و تربیت، تربیت دینی، روش تحقیق فلسفی
	مطالعات برنامه درسی	۵	۲,۳٪	برنامه‌ریزی، تولید علم بومی، تربیت اسلامی در برنامه درسی، نظریه‌های برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزی درسی، تدریس، نوآوری‌های برنامه درسی، تغییر و فرهنگ، روش‌های نوین تدریس
	سنجش و یادگیری	۳	۱,۴٪	سنجش و اندازه‌گیری، روانشناسی، روش تحقیق، روش‌های آماری، رگرسیون چند متغیری
	تکنولوژی آموزشی	۵	۲,۳٪	طراحی آموزشی، یادگیری الکترونیکی، فناوری آموزش، آموزش ویژه، طراحی وب
	روانشناسی تربیتی	۳	۱,۴٪	روانشناسی تربیتی، روانشناسی جنایی، شبیه‌سازی ذهنی، روانشناسی خرد، روانشناسی مدرسه، رتبه‌بندی، یادگیری، آموزش، انگیزش

علوم ارتباطات	روابط عمومی	۳	۱,۴٪	فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات، روش‌شناسی پژوهش در اطلاعات و ارتباطات، رفتار مصرف‌کننده دیجیتال، فرهنگی و ارتباطات مجازی، روابط عمومی الکترونیک، روابط عمومی، ارتباطات جمعی، روزنامه‌نگاری
	روزنامه‌نگاری	۳	۱,۴٪	ارتباطات، سینما، ارتباطات و مطالعات فرهنگی، فناوری‌های نوین ارتباطی
	مطالعات ارتباطی	۵	۲,۳٪	رسانه‌های جدید، تلویزیون، مطالعات فرهنگی، نقد ادبی، نظریه‌های انتقادی، ارتباطات سلامت، نشانه‌شناسی فرهنگی، مطالعات دین
بیمه‌گری	مطالعات منطقه‌ای	۰	۰٪	-
	بیمه	۲	۰,۹٪	توسعه اقتصادی، بیمه، مالی، مدیریت، بازاریابی
	آمار	۳	۱,۴٪	علم داده، آمار کاربردی
آمار، ریاضی و رایانه	ریاضی	۳	۱,۴٪	ریاضی مالی
	رایانه	۳	۱,۴٪	مدل ریز گسسته، الگوریتم‌ها، هوش مصنوعی، زبان شناسی رایانشی، تغییر و نگهداری سیستم‌ها، کاربرد فرایندهای تصادفی، مدل‌های تصادفی در مالی
	فقه و مبانی حقوق	۴	۱,۸٪	فقه، اصول، حقوق، فلسفه دین، فقه امامیه، حقوق خصوصی، مطالعات زنان
الهیات	معارف اسلامی	۳	۱,۴٪	علوم سیاسی، فلسفه و کلام، قرآن پژوهی
	علوم قرآن و حدیث	۲	۰,۹٪	قرآن و حدیث
	فلسفه و کلام اسلامی	۲	۰,۹٪	جامعه‌شناسی تشیع، جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه و کلام، فلسفه و کلام اسلامی
حقوق و علوم سیاسی	حقوق عمومی و بین‌الملل	۹	۴,۱٪	حقوق بین‌الملل، حقوق بین‌الملل عمومی، حقوق نفت و گاز، حقوق مالکیت فکری، حقوق بشر، حقوق سازمان‌های بین‌المللی، حقوق اساسی، حقوق بین‌الملل کیفری، حقوق مخاصمات مسلحانه، حقوق عمومی، مطالعات تطبیقی، مطالعات قانون‌گذاری
	اقتصاد سیاسی و سیاست‌گذاری عمومی	۱	۰,۵٪	نظریه‌های روابط بین‌الملل و سیاست خارجی، نظریه‌های اقتصاد سیاسی و توسعه، روش پژوهش، جامعه‌شناسی فرهنگی
	علوم سیاسی	۶	۲,۷٪	اندیشه سیاسی در ایران، مسائل ایران (سیاسی - اجتماعی)، اقتصاد سیاسی، روش پژوهش، تحلیل و آنالیز داده‌های دیجیتال، اندیشه سیاسی
حقوق و علوم سیاسی	حقوق خصوصی و اقتصادی	۴	۱,۸٪	حقوق، حقوق نفت، حقوق تجارت، حقوق مسئولیت
	حقوق جزا و جرم‌شناسی	۶	۲,۷٪	حقوق جزا و جرم‌شناسی، سیاست جنایی، کیفرشناسی، حقوق جزای اقتصادی، حقوق بانک، حقوق جزای اختصاصی، حقوق جزای عمومی، آیین دادرسی کیفری، فقه جزایی، جرم‌شناسی، حقوق جزای اقتصادی
	روابط بین‌الملل	۶	۲,۷٪	اقتصاد سیاسی، نظریه، روش، تاریخ، مسائل امور بین‌المللی و منطقه‌ای، آینده پژوهی، سیاست خارجی آمریکا، سیاست بین‌الملل، روابط بین‌الملل

برنامه‌ریزی اجتماعی	۵	۲,۳٪	حمل و نقل، گردشگری، برنامه‌ریزی شهری، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، مسکن، شهرهای جدید، اقتصاد شهری و منطقه‌ای، شهرسازی، برنامه‌ریزی منطقه‌ای و شهری، مدیریت شهری، برنامه‌ریزی محیط‌زیست
مطالعات زنان	۲	۰,۹٪	مطالعات زنان، خانواده، کارآفرینی، توانمندسازی زنان، اشتغال
مطالعات فرهنگی	۳	۱,۴٪	مردم‌شناسی فرهنگی، روان‌شناسی اجتماعی، انسان‌شناسی، مردم‌نگاری، علم و فناوری
جامعه‌شناسی	۵	۲,۳٪	جامعه‌شناسی انتقادی، جامعه‌شناسی سیاسی، جامعه‌شناسی تاریخی، فقر، نابرابری، روستایی، عشایری، جامعه‌شناسی عواطف، روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی شهری، خانواده
مددکاری اجتماعی	۵	۲,۳٪	آسیب‌های خانواده، آسیب‌های اجتماعی، سالمندی، کودکان کار و خیابان، مددکاری گروهی، جرم‌شناسی، آسیب‌های اجتماعی، آسیب‌های روانی
معاون و رفاه اجتماعی	۱	۰,۵٪	سیاستگذاری اجتماعی
جمعیت‌شناسی	۳	۱,۴٪	جامعه‌شناسی پزشکی، مطالعات زنان و خانواده، مطالعات جوانان، جمعیت‌شناسی سلامت، تحولات خانواده، ازدواج، فرزندآوری، جمعیت‌شناسی
اقتصاد اسلامی، اقتصاد انرژی، کشاورزی و محیط زیست	۳	۰,۵٪	اقتصاد نفت و گاز، اقتصاد منابع، اقتصاد محیط‌زیست، اقتصادسنجی، اقتصاد
اقتصاد بازرگانی	۵	۲,۳٪	اقتصاد بین‌الملل، تجارت الکترونیک، اقتصاد بین‌الملل، اقتصاد رفتاری و آزمایشگاهی
برنامه‌ریزی و توسعه اقتصادی	۵	۲,۳٪	توسعه و برنامه‌ریزی با تأکید بر تعاون عمومی اقتصاد، اقتصاد سیاسی، اقتصاد نهادگرایی، اقتصاد زیرزمینی، اقتصاد بخش عمومی، توسعه اقتصادی، اقتصاد صنعتی، مکاتب فکری، اقتصاد شهری، اقتصاد منطقه‌ای
اقتصاد نظری	۶	۲,۷٪	اقتصاد مالی، مالیات، برنامه‌ریزی اقتصادی، تاریخ اندیشه‌ها، نظام‌های اقتصادی، اقتصاد دینی، نظریه‌های عدالت، اقتصادسنجی، اقتصاد بانکداری، نظریه‌های عدالت در اقتصاد، نهادها و اقتصاد
مدیریت ورزشی	۳	۱,۴٪	مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک، مدیریت امکان و رویدادها، مدیریت ورزشی
رفتار حرکتی	۱	۰,۵٪	رشد و یادگیری حرکتی، روانشناس ورزشی، کنترل حرکتی، آموزش تربیت بدنی، علوم ورزشی
فیزیولوژی ورزشی	۱	۰,۵٪	فیزیولوژی ورزشی، تغذیه
آسیب‌شناسی و حرکات اصلاحی	۲	۰,۹٪	حرکات اصلاحی و آسیب‌شناسی ورزشی، الکتروایوگرافی، موشن آنالیز
مدیریت بازرگانی	۴	۱,۸٪	مدیریت استراتژیک، بازاریابی، بازرگانی بین‌الملل، بازاریابی بین‌الملل، رفتار مصرف‌کننده، مدیریت برند و برندسازی، مدیریت منابع انسانی، مدیریت استراتژیک، رفتار سازمانی، تحول سازمان
مدیریت دولتی	۳	۱,۴٪	مدیریت، سازمان‌های عمومی، اجرا و ارزیابی، تصمیم‌گیری، خط‌مشی‌گذاری، مدیریت مدیریت منابع انسانی، رفتار سازمانی، مدیریت سازمانی
مدیریت جهانگردی	۲	۰,۹٪	ارتباطات
مدیریت صنعتی	۴	۱,۸٪	تولید و عملیات، علم داده، یادگیری ماشینی، مدیریت بازرگانی، مدیریت صنعتی، مهندسی صنایع

اقتصاد مالی، بانکداری، مالی، بانکداری اسلامی، مالی اسلامی، توزیع درآمد، عدالت اجتماعی و اقتصادی، اقتصاد اسلامی	۱,۸٪	۴	مالی و بانکداری
حسابداری بخش عمومی، تحقیقات بازار سرمایه، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، حاکمیت شرکتی، بازار سرمایه، حسابداری مدیریت، بانکداری، حسابرسی	۱,۴٪	۳	حسابداری
سیاستگذاری علم و فناوری، مدیریت، کارآفرینی، مدیریت فناوری	۲,۳٪	۵	مدیریت فناوری و کارآفرینی
نقد ادبی، متون ادبی، عرفان و کلام، تحلیل گفتمان، سبک‌شناسی، تحلیل متون، نقد و بلاغت، مطالعات بین رشته‌ای، علوم بلاغی، سبک‌شناسی، دستور زبان، ادبیات، زبان‌شناسی، پژوهش‌های زبانی، زبان‌شناسی، عرفان، بلاغت	۴,۱٪	۹	زبان و ادبیات فارسی
ادبیات انگلیسی	۱,۴٪	۳	زبان و ادبیات انگلیسی
مطالعات ترجمه، ارزشیابی ترجمه، روش‌های پژوهش در مطالعات ترجمه، آموزش ترجمه، ترجمه شفاهی	۰,۹٪	۲	مترجمی انگلیسی
ترجمه و مهارت‌های زبانی، مسائل زبانی، نقد ادبی، مکاتب ادبی، تاریخ ادبیات	۱,۸٪	۴	زبان و ادبیات عربی
زبان‌های باستان، زبان‌شناسی، معنی‌شناسی، آواشناسی، واج‌شناسی، زبان‌شناسی تاریخی، زبان‌های ایرانی	۱,۸٪	۴	زبان‌شناسی
مترجمی، ادبیات تطبیقی، آموزش، ادبیات تطبیقی، ترجمه‌شناسی، ادبیات، زبان	۱,۴٪	۳	مترجمی زبان فرانسه
مطالعات ترجمه	۰,۵٪	۱	زبان اسپانیایی
زبان‌شناسی، تطبیقی ترکی - فارسی، ادبیات معاصر ترکیه، دستور زبان ترکی، نسخ خطی ترکی، ارتباطات زبانی، گویش‌شناسی	۰,۹٪	۲	زبان و ادبیات ترکی استانبولی
روانشناسی تدریس زبان، مدل تدریس، صرف و نحو روسی، زبان‌شناسی، آموزش زبان روسی، زبان‌شناسی اجتماعی، مطالعات تطبیقی ادبیات روسی، ترجمه	۰,۹٪	۲	زبان روسی
پدیده‌شناسی، ترجمه‌شناسی، زبان‌شناسی، فلسفه زبان	۰,۵٪	۱	زبان و ادبیات آلمانی
آموزش زبان چینی	۰,۵٪	۱	زبان چینی
تاریخ، نقد ادبی و فرهنگی متون، تاریخ عصر قاجار، تاریخ قفقاز و آسیای مرکزی، تاریخ اروپا	۱,۸٪	۴	تاریخ
فلسفه و کلام اسلامی، فلسفه غرب (دوران جدید)	۱,۸٪	۴	فلسفه
	۱۰۰٪	۲۲۱	جمع کل

ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی

همان‌طور که در جدول (۴) آمده است، استادان از تمام ۶۵ گروه آموزشی در این نظرسنجی شرکت نمودند و تنها استادان گروه مطالعات منطقه‌ای در دسترس نبودند. بیشترین میزان مشارکت از گروه آموزشی‌های «حقوق عمومی و بین‌الملل» و «زبان و ادبیات فارسی» و کمترین میزان مشارکت از گروه‌های آموزشی «مطالعات منطقه‌ای»، «اقتصاد سیاسی و سیاستگذاری عمومی»، «تعاون و رفاه اجتماعی»، «اقتصاد اسلامی»، «رفتار حرکتی» و «فیزیولوژی ورزشی» بود.

جدول ۴. توزیع فراوانی و پراکندگی مؤلفه‌های پژوهش بر اساس پاسخ ۲۲۱ عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی (با توجه به پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی)

مؤلفه‌ها		پایگاه‌های داخلی		پایگاه‌های خارجی	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
۱	بازنمون	۲/۲۲	۰/۷۱	۲/۵۰	۰/۴۴
۲	مقایسه	۲/۲۰	۰/۵۳	۲/۵۱	۰/۴۲
۳	نمایش	۲/۰۱	۰/۵۴	۲/۳۳	۰/۵۲
۴	تجسم	۲/۰۷	۰/۵۳	۲/۴۰	۰/۴۶
۵	راهبری	۲/۰۶	۰/۵۵	۲/۴۵	۰/۴۷

در جدول (۴)، میانگین، انحراف استاندارد و پراکندگی مؤلفه‌های پژوهش مشخص شده است.

پاسخ به پرسش اول پژوهش: رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی بر اساس فرایند بازنمون برای استفاده در خدمات اشاعه‌گزینی اطلاعات چگونه است؟

جدول ۵. یافته‌های توصیفی مربوط به فرایند بازنمون مدل رویدادی بلکین (در پایگاه‌های داخلی و خارجی)

پایگاه‌های داخلی			پایگاه‌های خارجی		
آمار توصیفی	میانگین	خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	خطای استاندارد
بازنمون	۲/۲۲	۰/۰۴	۰/۷۱	۲/۵۰	۰/۴۴

مطابق با جدول (۵)، مقدار بالای انحراف استاندارد (۰/۷۱) در پایگاه‌های داخلی نشان می‌دهد که داده‌ها از میانگین دور هستند و پراکندگی زیادی دارند. مقدار کم انحراف استاندارد (۰/۴۴) در پایگاه‌های خارجی بیانگر آن است که داده‌ها از میانگین دور نیستند و پراکندگی زیادی ندارند به عبارت دیگر کلیدواژه‌های پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی نسبت به پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی، بیشتر به رفع نیاز اطلاعاتی و جست‌وجوی مناسب استادان کمک می‌کند. با توجه به میانگین‌های ۲/۲۲ و ۲/۵۰ فرایند بازنمون در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی، اعضای هیئت علمی از کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی «در حد متوسط» در بسط و پالایش جست‌وجوی خود و تدوین راهبردهای جست‌وجو استفاده دارند و کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی با دانش و تجربیات زمینه (شخصی) اعضای هیئت علمی تا «حد متوسط» منطبق است. بنابراین به نظر می‌رسد کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی باید متناسب با نیاز اطلاعاتی اعضای هیئت علمی باشد تا آن‌ها را به سمت بهبود طراحی راهبرد جست‌وجوی مناسب هدایت نماید.

پاسخ به پرسش دوم پژوهش: رفتار اطلاع جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی بر اساس فرایند مقایسه برای استفاده در خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات چگونه است؟

جدول ۶. یافته‌های توصیفی مربوط به فرایند مقایسه مدل رویدادی بلکین (در پایگاه‌های داخلی و خارجی)

پایگاه‌های داخلی			پایگاه‌های خارجی		
آمار توصیفی	میانگین	خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	خطای استاندارد
مقایسه	۲/۲۰	۰/۰۳	۰/۵۳	۲/۵۱	۰/۰۲
				انحراف استاندارد	۰/۴۲

همان‌طور که جدول (۶) نشان مقدار انحراف استاندارد (۰/۵۳) در پایگاه‌های داخلی بیانگر آن است که داده‌ها از میانگین دور هستند و پراکندگی زیادی دارند. مقدار انحراف استاندارد (۰/۴۲) در پایگاه‌های خارجی بیانگر آن است که داده‌ها از میانگین دور نیستند و پراکندگی زیادی ندارند.

با توجه به میانگین‌های ۲/۲۰ و ۲/۵۱ فرایند مقایسه در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی، انطباق بین اصطلاحات تخصصی مورد جست‌وجو با نتایج بازیابی شده در پایگاه‌های اطلاعاتی، «در حد متوسط» اعضای هیئت علمی را به اهداف خود می‌رساند؛ با نیاز اطلاعاتی آن‌ها همخوانی دارد و در طراحی راهبردهای جست‌وجوی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به اینکه اصطلاحات تخصصی مورد جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی، «در حد متوسط» به رفع نیاز اطلاعاتی اعضای هیئت علمی کمک می‌کند، به نظر می‌رسد اعضای هیئت علمی بهتر است اصطلاحات تخصصی مورد استفاده خود را از اصطلاحنامه‌های موضوعی در زمینه تخصص خود انتخاب نمایند تا نیازهای اطلاعاتی آن‌ها بهتر تأمین گردد.

پاسخ به پرسش سوم پژوهش: رفتار اطلاع جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی بر اساس فرایند نمایش برای استفاده در خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات چگونه است؟

جدول ۷. یافته‌های توصیفی مربوط به فرایند نمایش مدل رویدادی بلکین (در پایگاه‌های داخلی)

پایگاه‌های داخلی			پایگاه‌های خارجی		
آمار توصیفی	میانگین	خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	خطای استاندارد
نمایش	۲/۰۱	۰/۰۳	۰/۵۴	۲/۳۳	۰/۰۳
				انحراف استاندارد	۰/۵۲

در جدول (۷) مقدار بالای انحراف استاندارد (۰/۵۴) در پایگاه‌های داخلی و (۰/۵۲) در پایگاه‌های خارجی نشان می‌دهد که داده‌ها از میانگین دور هستند و پراکندگی زیادی دارند.

با توجه به میانگین‌های ۲/۲۰ و ۲/۵۱ فرایند نمایش در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی، محیط رابط کاربر پایگاه‌های اطلاعاتی هدف (مانند طرح ظاهری، الگوی گرافیکی، تصاویر، پنجره‌ها و منوها، طراحی ابعاد، رنگ‌ها و جز آنها)، «به‌طور متوسط» برای اعضای هیئت علمی کاربرپذیر است و به استفاده و یادگیری آن‌ها کمک می‌کند؛ با الگوهای (و طرحواره‌های) پیشین استادان همخوانی دارد و بر الهام‌بخشی و معنابخشی آن‌ها تأثیر گذار است. همچنین بدین معناست

که «در حد متوسط» نتایج حاصل از جست‌وجوهای جدید، با رکوردهای انتخاب شده (کلیک‌شده) در نتایج حاصل از جست‌وجوهای پیشین اعضای هیئت علمی مرتبط است (بر اساس تجربه کاربری) و نتایج حاصل از پایگاه‌های اطلاعاتی از لحاظ شیوه نمایش و نوع منابع با اولویت‌های تعیین شده استادان همخوانی دارد (شخصی‌سازی نتایج). بنابراین به نظر می‌رسد برای ارتقای رابط کاربری پایگاه‌های اطلاعاتی و بهبود تجربه کاربری؛ طرح ظاهری، الگوی گرافیکی، دسترسی آسان تصاویر، پنجره‌ها، منوها، طراحی ابعاد، رنگ‌ها و.... موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی باید کاربرمحورتر طراحی گردد تا بر الهام‌بخشی و معنابخشی اعضای هیئت علمی تأثیرگذار باشد و به تجربه کاربری آن‌ها کمک نماید.

پاسخ به پرسش چهارم پژوهش: رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی بر اساس فرایند تجسم برای استفاده در خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات چگونه است؟

جدول ۸. یافته‌های توصیفی مربوط به فرایند تجسم مدل رویدادی بلکین (در پایگاه‌های داخلی و خارجی)

پایگاه‌های داخلی			پایگاه‌های خارجی		
آمار توصیفی	میانگین	خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	خطای استاندارد
تجسم	۳/۵۲	۰/۱۰	۰/۶۴	۲/۴۰	۰/۰۳
			۰/۴۶		

مطابق با جدول (۸)، مقدار انحراف استاندارد (۰/۶۴) در پایگاه‌های داخلی نشان می‌دهد که داده‌ها از میانگین دور هستند و پراکندگی زیادی دارند. همچنین مقدار انحراف استاندارد (۰/۴۶) در پایگاه‌های خارجی بیانگر آن است که داده‌ها از میانگین دور نیستند و پراکندگی کمتری دارند.

با توجه به میانگین‌های ۲/۴۰ و ۲/۰۷ فرایند تجسم در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی، کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی مورد جست‌وجو توسط استادان، «به‌طور متوسط» با محتوای منابع بازیابی شده ارتباط دارد و پایگاه‌های اطلاعاتی هدف «در حد متوسط» از جست‌وجوهای مفهومی (ترادف و جز آن) پشتیبانی کرده‌اند. اعضای هیئت علمی «به‌طور متوسط» در نتایج بازیابی، منابع مرتبط با نیاز اطلاعاتی خود را مشاهده کرده‌اند و میزان تطابق اصطلاحات پایگاه‌های اطلاعاتی برای توصیف محتوای منابع با اصطلاحات مورد استفاده خود برای طراحی راهبرد جست‌وجو را «در حد متوسط» دانسته‌اند.

بنابراین به نظر می‌رسد برای تطابق بیشتر کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی مورد جست‌وجو با پاسخ‌هایی که اعضای هیئت علمی دریافت می‌کنند، بهتر است کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی مورد جست‌وجوی اعضای هیئت علمی بیشتر منطبق بر منطق فازی باشد تا اصطلاحات موجود در فراداده یا محتوای منابع مورد جست‌وجو مطابق با نیاز اطلاعاتی اعضای هیئت علمی بازیابی شود.

پاسخ به پرسش پنجم پژوهش: رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی بر اساس فرایند راهبری برای استفاده در خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات چگونه است؟

جدول ۹. یافته‌های توصیفی مربوط به فرایند راهبری مدل رویدادی بلکین (در پایگاه‌های داخلی و خارجی)

پایگاه‌های داخلی			پایگاه‌های خارجی		

آمار توصیفی	میانگین	خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	خطای استاندارد	انحراف استاندارد
راهبری	۲/۰۶	۰/۰۳	۰/۵۵	۲/۴۵	۰/۰۳	۰/۴۷

بنا بر داده‌های جدول (۹)، مقدار انحراف استاندارد (۰/۵۵) در پایگاه‌های داخلی نشان می‌دهد که داده‌ها از میانگین دور هستند و پراکندگی زیادی دارند. مقدار انحراف استاندارد (۰/۴۷) در پایگاه‌های خارجی نشان می‌دهد که داده‌ها از میانگین دور نیستند و پراکندگی کمتری دارند.

با توجه به میانگین‌های ۲/۰۶ و ۲/۴۵ فرایند راهبری در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی، امکانات و قابلیت‌های طراحی شده در نظام جست‌وجو پایگاه‌های اطلاعاتی، «به‌طور متوسط» برای تأمین نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی مناسب و برای آن‌ها کاربرپذیر هستند. امکان جست‌وجوی منابع از طریق انواع نقاط دسترسی و عناصر فراداده‌ای (پدیدآورنده، عنوان، موضوع، قالب ذخیره‌سازی و نظیر آن‌ها) یا قابلیت پالایش آن‌ها از طریق انواع عملگرهای جست‌وجو «در حد متوسط» مناسب است. همچنین قابلیت‌های مرور منابع اطلاعاتی «در حد متوسط» متناسب با نیازها و رفتارهای اطلاعاتی جامعه کاربران طراحی شده‌اند. بنابراین به نظر می‌رسد قابلیت‌ها و امکانات نظام جست‌وجوی پایگاه‌های اطلاعاتی برای اعضای هیئت علمی به منظور جست‌وجوهای مفهومی (ترادف و جز آن) باید کاراتر باشد تا به حل نیاز اطلاعاتی آنان کمک نماید.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر، به منظور تجزیه و تحلیل رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی از فرایندهای مدل رویدادی بلکین (بازنمون، مقایسه، نمایش، تجسم و راهبری) بهره گرفته شد. علایق و نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی از طریق مدل بلکین (بخش کاربر) مورد بررسی قرار گرفت که می‌توان از آن برای تحلیل پروفایل‌های پژوهشی، تطبیق اطلاعات و اطلاع‌رسانی به آن‌ها و کمک به اصلاح و بهبود درخواست جست‌وجوی آن‌ها استفاده کرد. از آنجایی که تجزیه و تحلیل نیاز اطلاعاتی هیئت علمی، بحث بسیار مهمی در ارائه خدمات اشاعه‌گزینی اطلاعات است، در این راستا گردش کار مفهومی خدمات اشاعه‌گزینی اطلاعات جابر حسین و شیول اسلام نیز مبنای این پژوهش قرار گرفت.

مبتنی بر گردش کار اشاعه‌گزینی اطلاعات جابر حسین و شیول اسلام (۲۰۰۸)، علایق کاربر شناسایی شد و علایق کاربر مطابق با بخش کاربر در مدل رویدادی بلکین، اهداف، وظایف، دانش، مسئله و استفاده کاربر را دربر می‌گیرد. بنا بر گردش کار اشاعه‌گزینی اطلاعات جابر حسین و شیول اسلام به منظور تجزیه و تحلیل نیازهای اطلاعاتی کاربران باید با آن‌ها مصاحبه صورت گیرد و این مورد بخش تعامل در مدل رویدادی بلکین را پوشش می‌دهد. نوع تعامل کاربر در مدل رویدادی بلکین، به اهداف، مسئله، نیت و موقعیت فرد در آن زمان و به سیر تعامل تا هدف وی بستگی دارد. چنین تعامل اطلاعاتی توسط انواع فرایندها (بازنمون، مقایسه، نمایش، راهبری و تجسم) در نظام بازیابی اطلاعات پشتیبانی می‌شود. علاوه بر آن، در گردش کار اشاعه‌گزینی اطلاعات جابر حسین و شیول اسلام بیان شده است که پس از تجزیه و تحلیل نیازهای اطلاعاتی کاربر و تهیه پروفایل جست‌وجو، باید علایق کاربر با محتوای موضوعی اسناد تطبیق داده شود که از طریق پرسش‌های پرسشنامه پژوهش حاضر و مطابق با مدل رویدادی بلکین، میزان انطباق علایق کاربر (اهداف، وظایف، دانش، مسئله، استفاده) با محتواهای بازیابی شده در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی بررسی گردیده است.

آن طور که به نظر می‌رسد برای اجرای خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات، باید از یک مدل نظری استفاده نمود که در پژوهش حاضر از مدل شناختی بلکین برای تحلیل رفتار اطلاع‌جویی و تجزیه و تحلیل نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی و به دنبال آن ارائه خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات استفاده شد. در همین راستا، با توسعه گردش کار جابر حسین و شیفل اسلام نیز مشکل بازنمون دانش مدل رویدادی بلکین حل گردید. دلیل استفاده از مدل بلکین نیز رویدادی بودن آن است. چراکه در هر مقطع زمانی، نوع متفاوتی از رفتار اطلاع‌جویی در حال وقوع است که به هدف، وظایف، دانش، مسئله اصلی کاربر و به آنچه در آن وضعیت اتفاق افتاده، بستگی دارد. بر مبنای این مدل، شکافی که در شکل‌گیری دانش کاربر وجود دارد و منجر به ایجاد نیاز اطلاعاتی و در نهایت مسئله کاربر می‌شود؛ مشخص گردید. به عبارت دیگر، در این پژوهش ماهیت تعاملی اهداف، وظایف و مسئله اعضای هیئت علمی بررسی شد؛ اینکه این تعامل تحت تأثیر چه عواملی قرار می‌گیرد و اهداف، دانش، وظایف و مسئله اعضای هیئت علمی را چگونه هدایت می‌کند.

چنانکه یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد اعضای هیئت علمی از کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی در بسط و پالایش درخواست جست‌وجوی خود استفاده کمی دارند؛ اصطلاحات تخصصی مورد جست‌وجوی اعضای هیئت علمی در پایگاه‌های اطلاعاتی، کمتر به رفع نیاز اطلاعاتی آن‌ها کمک می‌کند و با اصطلاحات موجود در فراداده یا محتوای منابع بازیابی شده، کمتر همخوانی دارد؛ محیط رابط کاربر پایگاه‌های اطلاعاتی از لحاظ شیوه نمایش و نوع منابع کمتر با اولویت‌های تعیین شده اعضای هیئت علمی همخوانی دارد و قابلیت‌های جست‌وجو و مرور منابع اطلاعاتی کمتر متناسب با نیازها و رفتارهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی طراحی شده‌اند. در این راستا، طراحی کاربرمحورتر رابط کاربری پایگاه‌های اطلاعاتی، کلیدواژه‌ها و عبارات کلیدی پیشنهادی پایگاه‌های اطلاعاتی و قابلیت‌ها و امکانات نظام جست‌وجوی پایگاه‌های اطلاعاتی برای کاربران به منظور جست‌وجوهای مفهومی و همچنین استفاده اعضای هیئت علمی از اصطلاحنامه‌های موضوعی به منظور بهره‌گیری از اصطلاحات مصطلح تخصصی در راستای بازیابی منابع اطلاعاتی منطبق با نیاز اطلاعاتی خود راهکارهای مناسبی به نظر می‌رسد.

در مقایسه با یافته‌های پژوهش‌های پیشین که مهارت و رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی را در سطح مطلوبی ارزیابی نکرده‌اند (کیانی خوزستانی و همکاران، ۱۳۹۱؛ معصومی‌راد، ۱۳۹۵؛ گوردن و همکاران، ۲۰۱۸؛ بایل و آسانته، ۲۰۱۹ و دینادهاپالو، ۲۰۲۱)، نتایج پژوهش حاضر نیز دستاورد مشابهی را نشان می‌دهد؛ اما یافته‌های (هپورث و همکاران، ۲۰۱۷ و کامادا و همکاران، ۲۰۲۱) را رد می‌کند و در مقایسه با آن‌ها بیانگر نتایج متفاوتی است. چنانکه قبل‌تر گفته شد مهم‌ترین موانع اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی در دسترس نبودن منابع مورد نیاز، کمبود وقت، سردرگمی در انتخاب روش جست‌وجوی اطلاعات (ساده، پیشرفته و...)، عدم توانایی در انتخاب منابع مناسب، فقدان آگاهی از دسترس بودن منابع الکترونیکی، مهارت‌های جست‌وجوی ناکافی، پراکنده و گران بودن منابع اطلاعاتی و منابع اطلاعاتی قدیمی شناسایی شدند (کیانی خوزستانی و همکاران، ۱۳۹۱؛ سهیلی و همکاران، ۱۳۹۳؛ طاهر و همکاران، ۲۰۰۸؛ مامون، ۲۰۱۳؛ پراکاش و همکاران، ۲۰۱۳؛ اوک و پاتیل، ۲۰۱۴؛ گوردن و همکاران، ۲۰۱۸؛ بایل و آسانته، ۲۰۱۹ و دینادهاپالو، ۲۰۲۱).

یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های (هپورث و همکاران، ۲۰۱۷ و کامادا و همکاران، ۲۰۲۱) هم‌سو نیست. مطابق با داده‌های گردآوری شده پژوهش حاضر، مهارت اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی در «سطح متوسط» است و با سطح مطلوب فاصله دارد. درحالی که پژوهش‌های هپورث و همکاران (۲۰۱۷) و کامادا و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند اغلب اعضای هیئت علمی در جست‌وجوی اطلاعات مهارت کافی دارند و ماهر هستند و کمترین میزان استرس را در هنگام

جست‌وجوی اطلاعات دارند. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهش اعظمی و همکاران (۱۳۹۵) نیز در تضاد است. براساس یافته‌های پژوهش اعظمی و همکاران (۱۳۹۵)، بر مبنای الگوی معنابخشی دروین پشتیبانی محیط رابط پایگاه‌های اطلاعاتی از رفتار اطلاع‌جویی کاربران در سطح مطلوبی است و محیط رابط کنونی پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی (اسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت) نه تنها از رفتار اطلاع‌جویی کاربران (دانشجویان و اعضای هیئت علمی) پشتیبانی می‌کند، بلکه آن‌ها را در موقعیت‌های دشوار، پیچیده و ابهام‌زا همراهی می‌کند. در حالی که در پژوهش حاضر و بر مبنای مدل رویدادی بلکین، محیط رابط پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی «به‌طور متوسط» از رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی پشتیبانی و به استفاده و یادگیری آن‌ها کمک می‌کند و با الگوهای (و طرحواره‌های) پیشین استادان همخوانی دارد. بنابراین به نظر می‌رسد برای ارتقای رابط کاربری پایگاه‌های اطلاعاتی و بهبود تجربه کاربری، امکانات پایگاه‌های اطلاعاتی باید کاربرمحورتر طراحی گردد تا به تجربه کاربری اعضای هیئت علمی کمک نماید. راهبردهای مدل بلکین می‌تواند در بازطراحی و ارتقای پایگاه‌های اطلاعاتی سودمند باشد.

همچنین گروهی از مطالعات انجام شده در زمینه خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات نشان می‌دهد که هر چند اعضای هیئت علمی خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات را در راستای رفع نیاز اطلاعاتی خود دقیق و کافی دانسته‌اند و تمایل به استفاده از این خدمات دارند (مهراد و نعمت‌اللهی، ۱۳۸۵؛ فدایی و همکاران، ۱۳۹۰؛ بهاتی، ۲۰۱۰؛ آذنیران، ۲۰۱۷ و کابونرو و همکاران، ۲۰۱۹)؛ اما تعداد کمی از اعضای هیئت علمی از این خدمات استفاده می‌کنند (اوک و پاتیل، ۲۰۱۴). گمان می‌رود یکی از دلایل اصلی استقبال کم در استفاده از خدمات اشاعه‌گزینشی، عدم آگاهی اعضای هیئت علمی از ویژگی‌ها و قابلیت‌ها و اثربخشی این خدمات باشد. مبتنی بر پژوهش فدایی و همکاران (۱۳۹۰) نیز رضایت اعضای هیئت علمی از این خدمت و شناخت کم آن‌ها از پایگاه‌های اطلاعاتی، دلیل محکمی بر تقویت و استمرار ارائه آن است و راه‌اندازی چنین خدمتی در سطح دانشگاه‌ها یا سایر مراکز و مؤسسه‌ها به‌صورت یک نظام منسجم ضروری است.

بررسی کلی پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که تمرکز بیشتر این پژوهش‌ها بر روی مهارت اطلاع‌جویی و موانع اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی، بررسی روش‌های ارائه خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات و ضرورت اجرای این خدمات و سطح اثربخشی آن بوده است و کمتر پژوهشی به تبیین رفتار اطلاع‌جویی یک بافت خاص (اعضای هیئت علمی) در ارائه خدمات اطلاعاتی شخصی سازی شده (نظیر خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات) توجه نموده است. بر همین اساس و مطابق با یافته‌های پژوهش، تبیین رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی به کمک مدل رویدادی بلکین به‌منظور شناسایی نیازها و الگوهای ذهنی و آگاهی از مهارت‌های آن‌ها در فرایند اطلاع‌جویی موجب ارائه خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات تخصصی‌تر و کامل‌تر خواهد شد. بدیهی است مشاوران اطلاعاتی به عنوان متخصصان اطلاعات، با آگاهی از نیازهای اطلاعاتی و تبیین رفتار جست‌وجوی اعضای هیئت علمی می‌توانند رفتار اطلاع‌جویی آن‌ها را بهبود بخشند و درک آن‌ها را در یک محیط اطلاعاتی پویا تغییر دهند تا اعضای هیئت علمی بتوانند با رفتار اطلاع‌جویی مؤثر، اطلاعات جدید و دانش نو تولید نمایند. بر پایه‌ی یافته‌های بدست آمده از پژوهش، شناخت رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی به شناسایی نیازهای آن‌ها کمک کرده است و می‌تواند در نوع خدماتی که یک مرکز ارائه‌دهنده خدمات اطلاعاتی ارائه می‌نماید؛ مورد استفاده قرار گیرد و منابع، شیوه‌های دسترسی به آن‌ها، کارگزاران و غیره را تحت تأثیر قرار دهد. با توجه به اینکه تمرکز پژوهش بر استفاده از تحلیل رفتار اطلاع‌جویی در ارائه خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات و به عبارتی شخصی سازی خدمات بوده است؛ براساس رفتاری که اعضای هیئت علمی در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی داشته‌اند، می‌توان

خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات را به گونه‌ای به آن‌ها ارائه داد که مناسب‌تر و منطبق‌تر با نیازهای اطلاعاتی آنها باشد تا ارائه این خدمات با استقبال بیشتری مواجه گردد.

به نظر می‌رسد نتایج این پژوهش برای کسانی که علاقه‌مند به دانستن روند نیازهای اطلاعاتی و تبیین رفتار اطلاع‌جویی و ادراک اعضای هیئت علمی هستند، مفید باشد. همچنین، این مطالعه برای مشاوران اطلاعاتی که به‌طور حرفه‌ای متعهد به تأمین دسترسی مؤثر به منابع اطلاعاتی و استفاده بهینه از منابع برای رضایت بیشتر جامعه کاربر هستند نیز سودمند و کاربردی است و به طراحان نظام‌های اطلاعاتی نیز در طراحی نظام‌های کاربرمدارتر و منطبق با نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌جویی کاربران کمک می‌کند. افزون بر آن، نتایج پژوهش می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های آینده برای ارائه خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات نیز مورد استفاده قرار گیرد.

نتایج این پژوهش، بررسی کلیدواژه‌های موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی با تأکید بر کاربرمحور بودن؛ بررسی رابط کاربری پایگاه‌های اطلاعاتی با تأکید بر کاربرمحور بودن و بررسی امکانات و قابلیت‌های طراحی شده در نظام جست‌وجوی پایگاه‌های اطلاعاتی با تأکید بر کاربرمحور بودن را پیشنهاد می‌کند. به نظر می‌رسد مطالعه رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی بر اساس تحلیل لاگ؛ تحلیل رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی با استفاده از نظریه‌های شناختی دیگر نظیر ساراسویک، اینگورسن؛ تحلیل رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی با توجه به رابط کاربری در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی؛ تحلیل رفتار اطلاع‌جویی اعضای هیئت علمی با توجه به تجربه کاربری در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی و همچنین تحلیل رفتار اطلاع‌جویی جوامع دیگر براساس مدل رویدادی بلکین، زمینه‌های موضوعی مناسبی برای پژوهش‌های آینده باشد.

منابع

- اعظمی، محمد؛ فتاحی، رحمت الله و پریرخ، مهری. (۱۳۹۵). نظریه معنابخشی و کاربرد آن در پشتیبانی از رفتار اطلاع‌جویی کاربران در محیط رابط کاربر پایگاه‌های اطلاعاتی. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۶(۱)، ۲۵-۴۷.
- پرهام‌نیا، فرشاد و فرهیان، مجید. (۱۴۰۰). موانع رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان پرستاری در دروس زبان انگلیسی عمومی و زبان تخصصی از دیدگاه اساتید: مطالعه کیفی. *راهنمای آموزش در علوم پزشکی*، ۱۴(۳)، ۱۲۰-۱۲۹.
- جعفر بیگلر، موسی. (۱۳۷۹). طرح نظام ملی اشاعه گزینشی اطلاعات برای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی. *فصلنامه کتاب، ش ۴۱، ۳۲-۵۰*.
- داورپناه، محمدرضا. (۱۳۹۵). *ارتباط علمی: نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی*. تهران: انتشارات دبیرش.
- راین ریچاردی. (۱۳۸۳). *مبانی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی*. ترجمه مهدی خادمیان. مشهد: کتابخانه رایانه‌ای.
- رادفر، حمیدرضا. (۱۳۸۵). قابلیت‌های وب در اشاعه گزینشی اطلاعات. *فصلنامه کتاب، ش ۶۶، ۱۶۱-۱۷۰*.
- زبردست. (۱۳۸۹). *مقایسه روش‌های ارائه خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات در مراکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های ایران و چند کشور منتخب*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور، دانشگاه پیام نور استان خراسان رضوی، دانشکده هنر.
- زبردست، مریم و شکوهیان، حسن. (۱۳۹۱). خدمات اشاعه اطلاعات گزیده در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ایران: مقایسه با هدف ارائه الگوی مناسب. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۳(۳)، ۹۸-۱۱۷.

- سهیلی، فرامرز؛ ولی پور، فرخ لقاء و زارع، امین. (۱۳۹۳). بررسی جنبه‌های چهارگانه رفتار اطلاعاتی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی در مواجهه با منابع اطلاعاتی پیوسته. *مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی*، ۱(۲)، ۷۴-۵۷.
- شربت ملکی، محمد رحیم. (۱۳۸۱). بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی.
- عظیمی خبازان، فرنوش. (۱۳۸۶). طرح توسعه خدمات اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌های مناطق یازدگانه دانشگاه آزاد اسلامی. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۴۲(۵۷)، ۶۳-۹۲.
- فدایی، غلامرضا؛ فهیم نیا، فاطمه؛ حسینی، سیدمهدی و اکبری، علی. (۱۳۹۰). طرح ایجاد نظام اشاعه گزینشی اطلاعات برای اعضاء هیئت علمی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران (ویژه‌نامه مدیریت کتابخانه‌ها). *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۲۷(۱)، ۴۳۷-۴۲۰.
- کیانی خوزستانی، حسن؛ نیک‌نام، مهرداد و پیشوایی، فاطمه. (۱۳۹۱). رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۳(۴)، ۱۲۰-۱۳۴.
- مجیدی، موسی و شاکریان، قربان. (۱۳۹۵). بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع علمی پیوسته. *مطالعات دانش‌شناسی*، ۲(۶)، ۱۰۵-۱۲۶.
- مرادی، ایرج. (۱۳۸۸). بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اراک. *کتاب ماه*، ۱۲(۹)، ۸۱-۷۲.
- معصومی‌راد، رضا. (۱۳۹۵). تأثیر رفتار اطلاع‌یابی بر عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه گیلان. *مطالعات فرهنگ - ارتباطات*، ۱۷(۳۳)، ۱۷۱-۱۸۹.
- مهرداد، جعفر؛ نعمت‌اللهی، سارا. (۱۳۸۵). امکان‌سنجی ارائه خدمات اشاعه اطلاعات گزینشی به اعضاء هیئت علمی دانشگاه شیراز در کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی از طریق پست الکترونیکی: ارائه الگوی مفهومی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۹(۲)، ۱۰۷-۱۱۸.
- نوشین‌فرد، فاطمه. (۱۳۸۴). بررسی عوامل مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی. *فصلنامه کتاب*، ۳(۶۳)، ۵۲-۳۹.

References

- Baayel, Patrick., & Asante, Edward. (2019). Faculty's Information Seeking Behavior in an ICT Environment: A Study of Koforidua Technical University. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 2529. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2529>.
- Belkin, Nikolas J. (1996). Intelligent Information Retrieval: Whose Intelligence?. *Intelligence and Security Informatics*, 25-31.
- Bhatti, R. (2010). Information Needs and Information-Seeking Behaviour of Faculty Members at the Islamia University of Bahawalpur. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 314. [Online]. <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/314> (13 June 2015).
- Cabonero, David A., Domincel, Chastene Judd G., Bannog, Zellah W., Dacanay, Mia Jane A., & Camonayan, Mark Paul G. (2019). A Proposed Electronic Selective Dissemination of Information Through SMS and Email in an Academic Library. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 3552. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/3552>
- Deenadhayalu, B. (2021). Digital Information Seeking Behaviour of Engineering Faculty Members in Rayalaseema Region of A.P., India-A Study. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 5925 <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/5925>
- Devadason, F. J., & Lingman, P. P. (1997). A methodology for the Identification of Information Needs of Users. *IFLA Journal*, 23(1), 41-51.

- Gordon, Ian D., Meindl, Patricia., White, Michael., & Szigeti, Kathy. (2018). Information Seeking Behaviors, Attitudes, and Choices of Academic Chemists. *Science & Technology Libraries*, 37(2), 130-151. DOI: 10.1080/0194262X.2018.1445063.
- Hepworth, K., Mensing, D., & Yun, G. W. (2017). Journalism Professors' Information-Seeking Behaviors: Finding Online Tools for Teaching. *Journalism & Mass Communication Educator*, 73(3), 255-270. <https://doi.org/10.1177/1077695817718425>.
- Honghai, G. C. (2019). An Analysis of Current Awareness Services and Selective Dissemination of Information in University of Jos Library. *Villanova Journal of Science, Technology and Management*, 1(1), 14-26.
- Jaber Hossain, M., & Shiful Islam, MD. (2008). Selective Dissemination of Information (SDI) Service: A Conceptual Paradigm. *International Journal of Information Science and Technology*, 6(1), 27-44.
- Kamada, Hitoshi., Martin, Jennifer R., Slack, Marion K., & Kramer, Sandra S. (2021). Understanding the Information-Seeking Behavior of Pharmacy College Faculty, Staff, and Students: Implications for Improving Embedded Librarian Services. *Journal of the Medical Library Association*, 109(2), 286-294.
- Mamun, Mostofa Sk.. (2013). A Study of Information Needs and Seeking Behavior of Faculty Members of Darul Ihsan University in Bangladesh. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 983. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/983>
- Oak, Meenal., Patil, Suresh. (2014). Information Seeking Behaviour of Faculty Members in MES's Institutions. *International Journal of Information Technology and Library Science*, 3(1), 37-51.
- Oghenekaro Adeniran, Pauline. (2017). Content Analysis of Selective Dissemination of Information Service (SDI) Adoption by Academics: The Experience at Redeemer's University. *The Reference Librarian*, 59(1), 56-63. DOI: 10.1080/02763877.2017.1410752.
- Paisley, W.J. (1968) "Information Needs and Uses". Annual Review of Information Science and Technology. Washington: American Society for Information Science.
- Prakash, S. Jeya., Kuriakose, K. Rajesh., & Nirmala, P. J. (2013). Information Seeking Behaviour and Use Pattern of Faculty Members of V.L.B Group of Institutions: A Study. *International Journal of Information Dissemination and Technology*, 3(1), 67-70.
- Tahir, Muhammad., Mahmood, Khalid., & Shafique, Farzana. (2008). Information Needs and Information-Seeking Behavior of Arts and Humanities Teachers: A Survey of the University of the Punjab, Lahore, Pakistan. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 227. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/227>.
- Zhang, W. (1998). Analyzing Faculty and Staff's Information Needs and Use of Electronic Technologies: A Liberal Arts College's Experience. *Journal of Education Media and Library Science*, 35(3), 218-241.

¹ Melika Khorramshokouh, ²Esmat Momeni ³Seyed Mahdi Taheri

¹ M.A in Library and Information Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

melikakhorramshokouh@gmail.com (corresponding author)

² Associate Professor, Library and Information Science Dept, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

momeni.esmat@yahoo.com

² Associate Professor, Library and Information Science Dept, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

taherismster@gmail.com

Abstract

The current research was conducted with the aim of explaining the information-seeking behavior of Allameh Tabataba'i University faculty members based on Belkin Episode Model for use in selective

dissemination of information services. In terms of its nature and purpose, it was of an applied type and was done with a survey-analytical method. The studied population consisted of 562 faculty members of Allameh Tabataba'i University, and the research sample consisted of 226 people who were selected by stratified random method. The tool used for data collection was a semi-structured questionnaire. The validity of the questionnaire was confirmed by three subject experts, and the reliability of the questionnaire was estimated to be 0.90 by calculating the Cronbach's alpha coefficient. The research questionnaire was designed in two parts. The first part collected data related to demographic characteristics, and the second part, with 25 items, collected data about respondents' information-seeking behavior based on Belkin Episode Model and with a Likert measurement scale. The collected data were analyzed using SPSS software. The findings of the research showed that the information-seeking behavior of faculty members is at an "average level" and is far from the desired level. As a result, it seems that the design of the databases, the suggested keywords and key phrases of internal and external databases, and the capabilities and facilities of the database search system for users for the purpose of conceptual searches should be designed more user-oriented to solve the information needs and improve the information-seeking behavior of faculty members. to help In addition, the faculty members' use of subject thesauruses in order to use specialized terms in order to retrieve information sources that match their information needs can also be a way forward.